

Inhoud

Inleiding Joël	7
1 Waar brengt het ons?	11
Joël 1	
2 Oproep tot reformatie	21
Joël 2:1-17	
3 De HEERE doet geen half werk	29
Joël 2:18-27	
4 Dromen door de Geest	37
Joël 2:28-32	
5 Angstaanjagend en beschermend	45
Joël 3	
Inleiding Habakuk	53
6 Onbegrepen wegen	57
Habakuk 1	
7 Wachten en verwachten	65
Habakuk 2	
8 Gods eer boven alles	73
Habakuk 3	

Inleiding Joël

De naam van het bijbelboek verwijst naar de profeet die het woord van God ontvangen heeft. De naam Joël betekent ‘de HEERE is God’. Omdat ons nauwelijks iets over de profeet zelf wordt meegedeeld, valt over de persoon van Joël niet veel te zeggen. Wanneer zijn ouders hun zoon bewust de naam Joël hebben gegeven, is daaruit af te leiden dat hij is geboren en opgegroeid in een gezin waar de HEERE werd beleden en gediend. En zijn naam is en blijft een prediking op zichzelf.

Joël profeteerde in Juda, met name in en rond Jeruzalem. De leefwereld van de profeet lijkt ook tot die plaatsen beperkt te zijn geweest. Sion en de tempelberg vormden voor hem het middelpunt van de heilige stad.

Als het gaat om de tijd van profeteren, valt niets met zekerheid te zeggen. Sommige uitleggers gaan uit van de negende eeuw v.Chr. (de tijd van Elisa), maar een datering tot in de vijfde eeuw v.Chr. (de tijd van Nehemia) is mogelijk. Omdat in 3:2 de wegvoering van in ieder geval het tienstammenrijk wordt verondersteld, lijkt een datering na 722 v.Chr. (wegvoering van het tienstammenrijk) waarschijnlijk. Verder blijkt de tempeldienst in functie te zijn; een datering tijdens de ballingschap van het tweestammenrijk (586-515 v.Chr.) lijkt daarmee niet waarschijnlijk,

aangezien de tempeldienst in die periode niet mogelijk was. Het feit dat meerdere volken genoemd worden, maar dat Assyrië en Babylonië geheel buiten het gezichtsveld lijken te blijven, maakt een datering na 515 v.Chr. (herbouw van de tempel) het meest waarschijnlijk.

Belangrijker dan de vraag naar de datering is de belijdenis dat we het bijbelboek in z'n huidige vorm ontvangen als deel van de canon, het door God gegeven schriftwoord. Gezien het opschrift (1:1) wil het boek ook niet anders gelezen worden.

Over de indeling en opbouw van het boek Joël zijn verschillende voorstellen gedaan. In onze bijbelstudie hanteren we de volgende indeling:

Eerste hoofddeel: Joël 1:2-2:17

- 1:2-20 – Sprinkhanen en droogte dringen aan op vasten en gebed ('Waar brengt het ons?')
- 2:1-17 – De naderende dag van de HEERE dringt tot bekering ('Oproep tot reformatie')

Tweede hoofddeel: Joël 2:18-3:21

- 2:18-27 – Gods antwoord op de dag van boete ('De HEERE doet geen half werk')
- 2:28-32 – Beloften van redding en zegen voor Israël ('Dromen door de Geest')
- 3:1-21 – Het gericht over de volken ('Angstaanjagend en beschermend')

De profetische boodschap van het boek Joël gaat niet alleen over de toekomst, maar is juist ook bedoeld voor de concrete situatie van dat moment. Belangrijk bij het lezen en uitleggen van een profetisch boek is het uitgangspunt dat de bijbelse profetieën vaak een meervoudige vervulling kennen. Het is net als bij een

berglandschap: heb je de eerste top bereikt, dan blijken er nog meerdere toppen achter te liggen. Zo is het ook als het gaat om de kernboodschap van deze profeet: 'Nabij is de dag van de HEERE.'

1

Waar brengt het ons?

Joël 1

> Intro

Keer op keer worden we getroffen door beelden van hongersnooden, natuurrampen en oorlogsgeweld. De profetieën van Joël sluiten daar naadloos bij aan. Een ongekende sprinkhanenplaag heeft het land geteisterd en verwoest. In de beschrijving in hoofdstuk 1 komt de weergave daarvan tot een hoogtepunt in de slotwoorden van vers 14: ‘Roep tot de HEERE!’ Dáár wil het woord van de HEERE de getroffenen brengen. Waar brengt het óns?

> Uitleg

Vers 1

Het is vanuit het opschrift geen vraag hoe het bijbelboek Joël gelezen wil worden, namelijk als ‘het woord van de HEERE’. De naam van de profeet komen we alleen in het eerste vers van het eerste hoofdstuk tegen. Wat we over de persoon van Joël kunnen zeggen, is niet meer dan we uit het opschrift en indirect uit zijn woorden afleiden.

De naam Joël betekent ‘de HEERE is God’. Het is een samenvoeging van (een afkorting van) de namen ‘Jahwe’ en ‘El’. Het feit dat alléén zijn naam ons wordt meegedeeld, geeft tegelijk

aan dat dát niet voor niets is. Dat er verder niets over de profeet wordt meegedeeld, is een prediking op zichzelf. Hij wordt slechts in dienst genomen. Het gaat niet om hem, maar om het woord van de levende God. Het woord van de HEERE dat gekomen is tot Joël, de zoon van Pethuel.

De inzet van het boek Joël ('het woord van de HEERE') vraagt om een actieve en eerbiedige luisterhouding. Zo'n luisterhouding hebben we niet zomaar. Vaak zitten wij er meteen met onze eigen vragen en gedachten bij. 'Wat vind ik hiervan?' Of: 'Hoe kan de Bijbel dat nu zeggen?' De Heilige Geest wil het zo maken dat we de vragen om leren draaien: 'Wat vindt de Heere van mij? Wat zegt de Heere tot mij? Wat zegt de Heere in dit bijbelgedeelte over Hemzelf, over mijn leven, over het wereldgebeuren?' Wie zo biddend dit bijbelboek leest, zal door de Heilige Geest gebracht worden tot de belijdenis die vol verwondering is: 'De HEERE is God.'

Vers 2-4

In deze eerste verzen vraagt Joël ieders aandacht voor wat hij op last van zijn Zender te zeggen heeft. 'Hoor!' 'Neem ter ore!' Zoals in de inleiding al is aangegeven, richt de profeet zich tot het tweestammenrijk Juda. In het bijzonder heeft hij oog voor de heilige stad Jeruzalem, waarbij de tempelberg (Sion) het centrum vormt. Het is de plek waar God wilde wonen.

De 'oudsten' worden apart genoemd. Misschien zijn de leidslieden van de stad bedoeld. Het kan ook gaan om de oudere inwoners van de stad. In ieder geval wordt de aanspraak direct breder: 'alle inwoners van het land'. Iedereen wordt aangesproken. Als het ware tot getuige geroepen. Wie heeft ooit iets meegemaakt wat lijkt op wat er nu gebeurt? Het moet doorverteld worden van generatie op generatie.

Waar gaat het over? Allereerst over de ramp die heeft plaatsgevonden. Vers 4 geeft er woorden aan. Een sprinkhanenplaag van ongekende omvang. Het moet worden doorverteld wat hier

is gebeurd. Maar dan niet alleen die ramp. Er is reden voor om de oproep van vers 2 en 3 te betrekken op het totaal van het bijbelboek Joël. Ook de uitredingen, de beloften, de hoop op Gods toekomst moeten worden doorverteld: dat er in de weg van oprecht schuld belijden en waarachtige verootmoediging voor de HEERE uitredding is uit de grootste nood.

Het moet een verschrikkelijke plaag zijn geweest. Vier soorten sprinkhanen worden in vers 4 genoemd. Eerst kwam de jonge sprinkhaan. Wat hij overliet, at de veldsprinkhaan op. Een derde kaalslag vond plaats door de treksprinkhaan. En mocht er nog iets achter zijn gebleven, dan viel dat ten prooi aan de zwerm sprinkhaan. Als de profeet met deze beschrijving iets wil duidelijk maken, is het wel het allesvernietigende. Dat blijkt ook uit het herhaalde woordje 'rest' (het overgeblevene).

Wanneer heeft deze sprinkhanenplaag plaatsgevonden? Dat valt niet met zekerheid te zeggen. Maar er is alle reden voor om ervan uit te gaan dat Joël het heeft over een reële sprinkhanenplaag. Het is geen beeldtaal, maar beschrijft iets wat werkelijk heeft plaatsgevonden. We lezen vaker over sprinkhanenplagen in de oudtestamentische tijd (denk aan één van de plagen bij Egypte). Veelal heeft het de betekenis van een strafgericht van de HEERE (zie o.a. Ex. 10:4-19; Ps. 78:46, 105:34v.; Deut. 28:38; Amos 4:9, 7:1; 1 Kon. 8:37). Het schokkende is echter dat Gods oordeel nu niet gericht is op andere volken, maar op het Joodse volk zelf; op Juda, Jeruzalem, Gods verbondsvolk! En het meest aangrijpende is dat deze ramp uit de hand van de HEERE komt. In hoofdstuk 2:25 zegt de HEERE het Zelf: 'Mijn grote leger, dat Ik op u had afgestuurd.'

Vers 5-12

Nadat de herinnering aan de sprinkhanenplaag wakker is gemaakt (vs. 4), klinkt er in vier strofen een oproep tot verootmoediging (5-7; 8-10; 11-12; 13-14). De personen tot wie de profeet zich richt, blijken de ernst van de situatie echter (nog) niet in te zien.

Met krachtige woorden spreekt de profeet hen aan als ‘dronkaards’ en ‘wijndrinkers’, om hen wakker te schudden uit hun zorgeloosheid en valse gerustheid. De oproep om te huilen klinkt, omdat de ramp niet alleen anderen, maar ook hén getroffen heeft. Blijkbaar kun je zo verblind zijn dat je niet of nauwelijks in de gaten hebt wat er allemaal gebeurt. En vooral niet welke boodschap erachter zit. De profeet roept het volk op tot boete en berouw, omdat het God ZÉlf is Die achter alles staat.

Je proeft iets van een opklimming als de ernst van de ramp wordt beschreven. In vers 6 wordt de werkwijze van de sprinkhanen getekend met beelden die ontleend zijn aan een militaire invasie. Om het vernietigende te laten uitkomen, worden de tanden vergeleken met leeuwentanden (vgl. Openb. 9:8). De wijnstok en de vijgenboom die in vers 7 worden genoemd, golden als symbool van welstand, rust en vrede, maar ook van de komende heilstijd. En juist dát is aan het volk ontnomen. Indringend is daarbij hoe de HEERE in de verzen 6 en 7 het woordje ‘Mijn’ gebruikt. God ZÉlf is getroffen door de verwoestende opmars van het sprinkhanenleger. Het tekent de nauwe verbinding die er ligt tussen God en mens. Het oordeel dat over het volk gekomen is, raakt de HEERE ZÉlf tot in het diepst van Zijn hart. Het raakt Zijn volk, Zijn land, Zijn Naam. En toch straft de HEERE. Waarom? Om Zijn (!) volk tot inkeer te brengen; terug bij het hart van God.

In vers 8 wordt de beeldspraak iets verlegd. De inwoners van Juda worden vergeleken met een bruid, die rouwt om het verlies van haar man, met wie ze pas getrouwd was. Opnieuw blijkt hoe bitter weinig het volk doordrongen is van de situatie. De profeet zegt het hen áán en roept op tot boete en berouw, opnieuw: omdat het God is Die achter deze dingen staat.

Het meest ernstige wordt ons getekend in vers 9: er is geen koren meer op het veld en er groeit geen graan meer. Dat betekent dat de graanoffers niet meer gebracht kunnen worden. De tempeldienst is aangetast. Het zou de priesters, de tempel-

dienaren en de voorgangers in het huis van de HEERE moeten brengen tot hartelijke verootmoediging. Dit is immers ingrijpender dan elke uiterlijke nood. Hiermee is de relatie met de HEERE in gevaar. Waar de offerdienst en daarmee de dienst van de verzoening niet meer plaats kan vinden, staat het meest wezenlijke op het spel. Dat gold toen, maar ook in de eenentwintigste eeuw. In de prediking van het Evangelie wordt de verzoening bediend. Dat betekent dat een crisis in de prediking ernstig genomen moet worden. Predikers van het Evangelie zijn geroepen de verzoening te bedienen, als gezanten namens Christus, alsof God Zelf door hen spreekt en aandringt. Waar het 'woord van de verzoening' aan dienaren van het Woord is toevertrouwd, klinkt het dringende appèl: 'Laat u met God verzoenen' (2 Kor. 5:20).

Vanaf vers 10 beschrijft de profeet hoe alles is aangetast. Allereerst de opbrengst van het land. Daarmee zijn de onmisbare gaven en tekenen van de zegen en de verbondstrouw van de HEERE weggevallen (vgl. 2:19 en 2:24, maar ook bijv. Gen. 27:28). Het tekent de ernst van het goddelijke strafgericht. Een enorme doodssituatie is het enige wat nog te zien is; lege handen van de priesters zijn het gevolg.

Vervolgens worden in vers 11 en 12 vijf vruchtbomen genoemd en daarbij tarwe en gerst: een totaal van zeven, het getal van de volheid. Er klinkt opnieuw iets door van de totaliteit van de aangerichte verwoestingen. Het is een catastrofe die elk voorstellingsvermogen te boven gaat. Het hele volksbestaan staat op het spel. Iedereen staat met lege handen. En, zo klinkt het, 'de vreugde is verdord'. De blijdschap is weg. Wie nog probeert er wat optimistisch tegenaan te kijken, steekt z'n hoofd in het zand. Want als de relatie met de HEERE niet meer onderhouden kan worden, hoe zou je dan nog blij kunnen zijn? Dan is het hopeloos. Dan is er geen verzoening en geen uitweg meer ...

Vers 13-14

De verzen 13 en 14 vormen een climax met een afsluitende oproep, uiteindelijk naar 'alle inwoners van het land' (vs. 14). Klagen en treuren alleen kunnen het onheil niet verhelpen. De weg van nationale boetedoening en gebed tot de HEERE wordt gewezen. Bijzonder is het om te zien hoe de priesters (de voorgangers in het huis van de HEERE) worden opgeroepen het volk vóór te gaan in het zich wenden tot God. Het alomvattende komt daarbij tot uitdrukking in het overdag én 's nachts gekleed zijn in rouwgewaden. Opnieuw wordt herinnerd aan de afwezigheid van offers. Het onderstreept hoezeer de relatie met de Heere is aangetast. Vreugde (vs. 12) moet plaatsmaken voor rouw (vs. 13).

Niet zonder betekenis is de plaats waar men bijeen moet komen: de tempel. Dáár is het waar God woont en aanbeden wil worden. Het roepen tot de HEERE gaat samen met een periode van vasten; iets wat vaker gepaard gaat met verootmoediging voor de HEERE. Indringend vertolken deze verzen hoezeer klagen en treuren alleen niet voldoende zijn. Het gaat om de hartelijke erkenning dat je de HEERE nodig hebt. Gezamenlijk schuld belijden en roepen tot de HEERE.

De vraag is wat dit alles ons te zeggen heeft, ook in de eenentwintigste eeuw. Boven alles moet vaststaan dat ook voor ons alleen redding te verwachten is in de weg van het roepen tot de HEERE. Al is er relatieve welvaart in ons land, de geestelijke leegte is enorm. Op tal van momenten verhuld door een enorme dosis namaakvreugde: korte momenten waarvan je het hebben moet. Maar de vreugde die blijvend is; de vreugde in God; de vreugde in (!) verdrukkingen; die vreugde komt op vanuit de levende omgang met de HEERE, onze God. Het is een vreugde die verbonden is met de dienst van de verzoening.

Vers 15-20

De slotverzen van hoofdstuk 1 geven de reden aan waarom er gevast en gebeden moet worden. De profeet ziet de sprink-

hanenplaag als een voorbode van de spoedig naderende dag van de HEERE. De uitdrukking 'dag des HEEREN' is bij de profeten de dag van Gods beslissend ingrijpen. In de uitdrukking 'Ach, die dag!' klinkt een hevige ontsteld zijn door. De dingen die gebeurd zijn, zijn een voorbode van wat nog komt. God Zelf komt eraan. Als de profeet 'de dag van de HEERE' nader wil duiden, doet hij dat met afschrikwekkende woorden, 'een verwoesting van de Almachtige'. Niets en niemand kan het tegenhouden. Die dag kómt!

De profetische woorden in Joël 1 zijn tegendraads en roepen vervreemding op. Want in onze cultuur is er eigenlijk helemaal geen ruimte voor de gedachte dat God Zich met deze wereld bemoeit en dan ook nog beslissend ingrijpt. Het Woord verkondigt ons echter dat de dingen die gebeuren niet toevallig zijn en evenmin neutraal. Ze vormen een boodschap, altijd en overal; een prediking van Hem, Die komt! Uiteindelijk op de dag van Christus' wederkomst.

Het indringende in de verzen 15 t/m 18 is dat de profeet zich ook hier richt op het volk van Juda en de inwoners van Jeruzalem. Zij zagen 'de dag van de HEERE' als een dag tot verlossing van Zijn volk, en tegelijk als een dag van oordeel over de heidenvolken. De profeet maakt echter duidelijk dat het volk van Gods verbond wel kan dénken dat het veilig is, maar dat het dat alleen is als het een leven kent dat gekenmerkt wordt door 'een roepen tot de HEERE'. Een leven in afhankelijkheid en gehoorzaamheid. Wanneer dat niet zo is, zal de dag van de HEERE juist voor Gods eigen volk verschrikkelijk zijn, 'een verwoesting van de Almachtige'.

In de verzen 16 t/m 18 komen we een aantal elementen tegen die herinneren aan het voorgaande. Aan het slot krijgt de profetie nog een verbreding naar het leed in de dierenwereld. Ook voor hen is er geen voedsel meer. 'Zelfs kudde kleinvee moeten boeten', zo zegt de profeet. Rampen en onheil zijn een gevolg

van de zonde van de mens; en de dieren- en plantenwereld zucht eronder, en boet ...

Zonder het verder in te leiden, spreekt de profeet in de slotverzen van het eerste hoofdstuk zelf een gebed uit, waarin het 'ik' van de profeet en het 'ik' van het volk (de gemeente) samenvloeien. De profeet weet zich één met zijn volk; hij gaat het volk voor, nadat hij in vers 14 opgeroepen heeft de Heere aan te roepen. Slechts Eén is er, Die in deze uitzichtloze situatie helpen kan, en Hem roept de profeet aan. Met de woorden 'vuur' en 'vlam' ademt alles hier de overtuiging dat de dag des HEEREN een dag van gericht zal blijken te zijn; uiting van Gods toorn. Runderen en kleinvee, maar ook de dieren van het veld smachten en schreeuwen tot God; en dat vanwege de schuld van de mens. De totale verwoesting is werkelijkheid; alleen van God Zelf is nog hulp te verwachten.

> Gespreksvragen

- 1 Wanneer het gaat om het woord van de HEERE (vs. 1), vraagt dat een actieve luisterhouding. Hoe functioneert dat in jouw leven (als je de Bijbel leest, als je komt onder de prediking van het Woord)? Wat betekent voor jou het gebed 'Spreek, HEERE, want Uw dienaar luistert' (1 Sam. 3:9-10)?
- 2 Op welke manier ligt er een verband tussen 'zonden' en 'tegenslagen' in je leven? Betrek hierbij Lukas 13:1-5 en Johannes 9:1-5.
- 3 Kunt u voorbeelden noemen van situaties (wellicht uit uw eigen leven) die u dichter bij de HEERE hebben gebracht? Waren er ook momenten dat iets u verder bij de HEERE vandaan leek te brengen?
- 4 'Prediking in de crisis'. Wanneer we belijden dat de prediking 'bediening van de verzoening' is (2 Kor. 5:18-21), is een crisis in de prediking het ergste wat de kerk kan overkomen (vgl. wat hierboven geschreven is bij vs. 9; zie ook het citaat

uit de belijdenis). Bent u het daarmee eens? Waarom wel/niet? Hoe beleeft u dit in het geheel van de kerk?

- 5 Wanneer 'verdort' de vreugde (vs. 12b)? Wat is christelijke blijdschap?
- 6 Verootmoediging voor de HEERE. Om welke reden is dat ook vandaag nodig? Hoe functioneert dat in jouw eigen leven? Hoe zou het kunnen/moeten functioneren in de christelijke gemeente?
- 7 Waarin hoort u vandaag de dag de voetstappen van de Heere Jezus?
- 8 Wat overheerst in jouw leven, als je denkt aan de wederkomst: huiver of verlangen? Waardoor komt dat, denk je?
- 9 De profeet Joël bidt als voorbidder (vs. 19). Op welke manier bent u een voorbidder? Wat betekent voor u persoonlijk de voorbede van Christus in de hemel? (Zie hierbij art. 26 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.)

> **Uit de belijdenis**

En opdat de mensen tot het geloof worden gebracht, zendt God in Zijn goedertierenheid verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wie Hij wil en wanneer Hij wil. Door hun dienst worden de mensen geroepen tot bekering en het geloof in Christus, de Gekruisigde. Want hoe zullen zij in Hem geloven, van Wie ze niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder prediker? En hoe zullen zij prediken tenzij ze gezonden worden (Rom. 10:14-15)?

Dordtse Leerregels, hoofdstuk 1, artikel 3

> **Liedsuggestie**

Psalm 142:1, 2 en 7

Weerklank 487 'Heer', ik kom tot U'